

Utenriks- og forsvarskomiteen på Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Vår ref:
09/02176-28

Saksbehandler:
Elin Saga Kjørholt

Dato:
8. februar 2022

Innspill til representantforslag 56 S (2021-2022) om ratifikasjon av FN barnekonvensjons tredje tilleggsprotokoll om individklagerett

Barneombudet har i sitt lovfestede mandat å ivareta barns interesser i samfunnet og følge med på om norsk rett og forvaltningspraksis samsvarer med de forpliktelser Norge har etter FNs konvensjon om barnets rettigheter.¹ Spørsmålet om ratifikasjon av FNs konvensjon om barnets rettigheter (barnekonvensjonen) tredje tilleggsprotokoll om individklagerett (tilleggsprotokollen) er et spørsmål av stor betydning for barns rettigheter i Norge.

På denne bakgrunn ønsker Barneombudet å fremme et skriftlig innspill til denne sakens behandling i Utenriks- og forsvarskomiteen.

1. Ratifikasjon innebærer ingen nye materielle rettigheter

Da Norge ratifiserte barnekonvensjonen i 1991 påtok staten seg en forpliktelse om å følge konvensjonens prinsipper og oppfylle barns rettigheter. Ved denne beslutningen ga norske barn alle rettigheter som er nedfelt i konvensjonen. Barnekonvensjonen er senere inkorporert i menneskerettsloven, og mange av rettighetene er etter 2014 også omfattet av Grunnloven. Barns rettigheter står således sterkt i Norge.

Det tilleggsprotokollen gjør er å gi barn prosessuelle rettigheter slik at de kan hevde sine rettigheter og få prøvd om deres rettigheter blir brutt. Verken konvensjonen, menneskerettsloven eller Grunnloven sier i dag noe om hvordan barn skal få prøvd sine rettigheter. Barn er altså gitt rettighetene, men har liten mulighet til å få prøvd om de faktisk blir oppfylt.

2. Ratifikasjon vil styrke barns mulighet til å hevde sin rett

Barn i Norge mangler ofte egne partsrettigheter og er i utgangspunktet ikke prosessdyktige. Klageordninger er i tillegg lite tilpasset barn og unge, og barns mulighet til å klage på offentlige myndigheter er derfor svært begrenset.

¹ Lov om barneombud 6. mars 1981

Formålet bak tilleggsprotokollen er ikke at saker fremmes for barnekomiteen, men at det skal være et virkemiddel for at statene styrker sine nasjonale klagemekanismer hvor barn kan hevde sine rettigheter. Det er et selvstendig poeng at tilslutning til individklageordningen vil innebære at staten må styrke og gjøre tilgjengelig effektive klagemekanismer for barn nasjonalt.

3. Klageordningen er spesielt utformet for å ivareta barn

Formelt sett har barn samme klageadgang som voksne etter de ordninger som allerede finnes; nasjonale klagemekanismer, individklageordninger etter andre konvensjoner som FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter samt å fremme sak for Den europeiske menneskerettsdomstolen for brudd på sine rettigheter. I praksis benyttes ikke disse ordningene av barn. Dette skyldes at systemene ikke er tilpasset barnet som klager.

Voksne har i langt større grad mulighet til å hevde sine rettigheter enn det som er tilfelle for barn. Dette medfører en uheldig skjevhet, der rettigheter for voksne blir gjenstand for rettslige avklaringer, mens rettigheter for barn ikke gjør det. Overprøving av om rettigheter blir fulgt er ett av flere virkemidler for å sikre virkeliggjøring av rettigheter. Manglende klagemuligheter for barn gjør at virkeliggjøring av barns rettigheter mangler overprøving som virkemiddel og dermed får svakere fokus enn rettigheter for voksne.

Individklageordningen som er utviklet etter barnekonvensjonen er spesielt tilpasset barn. FNs komité for barnets rettigheter (barnekomiteen) har utviklet prosedyrer for barnekomiteens saksbehandling som ivaretar barn som rettssubjekter. Dette innebærer at denne klageordningen sikrer at det faktisk er barnets interesser som blir fremmet og som får en avklaring. Klageordningen er således et viktig virkemiddel for å sikre at barns rettigheter faktisk kommer i fokus, både i klager som fremmes for barnekomiteen, men ikke minst gjennom styrking av egnede nasjonale klagemekanismer.

Barneombudet anbefaler at Stortinget fatter følgende vedtak:

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om ratifikasjon av tredje tilleggsprotokoll til FNs konvensjon om barns rettigheter av 1989.

Alternativt -

Stortinget ber regjeringen legge frem en utredning av fordeler og ulemper ved ratifikasjon av tredje tilleggsprotokoll til FNs konvensjon om barns rettigheter. Utredningen skal inneholde en vurdering av hensynet til barnets beste i spørsmålet om ratifikasjon.

Med vennlig hilsen

Inga Bejer Engh
barneombud

Elin Saga Kjørholt
seniorrådgiver

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo